

duurzaam leren

Een Vijfde Discipline Conferentie

***Systeemdenken en
Duurzame Schoolontwikkeling***

woensdag 14 februari en donderdag 15 februari 2007

in het Beatrixtheater te Utrecht

Met onder meer:

***Michael Fullan
Peter Senge
Daniel Kim
Luc Stevens***

*Georganiseerd door
de Stichting Duurzaam Leren
(samenwerking tussen
Natuurlijk Leren en NTO – Effekt)*

Duurzaam Leren

Deze dagen worden georganiseerd door de Stichting Duurzaam Leren, een samenwerkingsverband tussen Natuurlijk Leren (Jan Jutten, Guus Geisen en Arsen Francot) en NTO-Effekt (Nico van der Meer en Tijn Nuyens). Beide organisaties laten zich leiden door het gedachtegoed van de lerende school. Bij de boekenstand vindt u meer informatie.

Het thema van de conferentie

Onze snel veranderende samenleving vraagt om duurzame veranderingen van organisaties. Scholen opereren in een omgeving vol verandering en onzekerheid.

Veranderen is niet gemakkelijk. Schoolleiders en begeleiders vragen zich vaak af hoe ze de noodzakelijke veranderingsprocessen succesvol kunnen laten verlopen. Om succesvol te zijn als school hebben mensen voortdurend nieuwe vaardigheden en attitudes nodig. Daarom kan veranderen niet zonder leren. Succesvolle en duurzame veranderingen in een school zijn dus het gevolg van het ontwikkelen van nieuwe capaciteiten die mensen helpen in hun werk. Dit uitgangspunt vormt de basis van de lerende school. Schoolontwikkeling is vaak gericht op één bepaalde klas, op één vakgebied, op de individuele leraar, op het invoeren van een nieuwe werkwijze of methode. Het grote geheel waarbinnen de verandering plaats vindt, krijgt vaak onvoldoende aandacht. Mede daardoor mislukken innovaties of zijn successen slechts tijdelijk van aard. Duurzame veranderingen in het onderwijs vereisen veranderingen van de context, van het systeem als geheel: de klas, de school, het bestuur, het samenwerkingsverband, de buurt waarin de school ligt. Maar als we systemen in positieve zin willen veranderen, moeten we de complexiteit ervan begrijpen. En juist daar is systeemdenken op gericht: het beter leren begrijpen van onze complexe werkelijkheid. Het is een van de belangrijkste kerncompetenties van leiders, begeleiders en leerkrachten in scholen van deze tijd. Niet alleen voor het tot stand brengen van succesvolle veranderingen, maar ook om onze kinderen deze wijze van denken te leren, zodat ze hun weg vinden in onze steeds complexer wordende samenleving.

Het bevorderen van systeemdenken in het onderwijs is daarom de belangrijkste morele opdracht voor de Stichting Duurzaam Leren. Onze ambitie is dat over enkele jaren deze wijze van denken een plaats heeft in elke klas en elke school in ons land!!

Waarom u deze dagen niet mag missen

Allereerst biedt deze conferentie u een eenmalige gelegenheid om te werken met vier van de belangrijkste denkers op het gebied van onderwijs, leiderschap en organisatieontwikkeling. Vooral de combinatie van Michael Fullan, Peter Senge en Daniel Kim maakt deze conferentie uniek. Nooit eerder waren ze op één conferentie met elkaar verenigd. Kijk even op onze site voor korte introductiefilmpjes van onze drie hoofdgasten. Bij hun plenaire presentaties en bij de forumdiscussie zal nadrukkelijk een link gelegd worden naar de Nederlandse onderwijspraktijk.

Naast hun inbreng zullen er bijdragen zijn van Nederlandse en Amerikaanse (praktijk-) deskundigen op dit terrein. In alle workshops krijgt u informatie over succesvolle schoolontwikkeling en leert u werken met een aantal veel gebruikte hulpmiddelen van boeiend onderwijs en systeemdenken. Verder zullen zeven scholen een presentatie verzorgen. Ze vertellen op een zeer praktische manier 'hun verhaal'.

Daniel Kim

Michael Fullan

Peter Senge

Luc Stevens

Locatie

We hebben gekozen voor een centraal in het land gelegen locatie:

Beatrix Theater, Jaarbeursplein 6a, 3521 AL Utrecht

Zie ook www.beatrixtheater.nl en www.jaarbeursutrecht.nl.

Op deze site vindt u ook een routebeschrijving.

Het programma

De conferentie zal plaats vinden van dinsdag 13 februari tot en met vrijdag 16 februari 2007. **De woensdag en de donderdag zijn specifiek bedoeld voor het onderwijs.**

De dinsdag en de vrijdag vormen een unieke kans om verdiepend te werken met erkende deskundigen. Er zijn dan twee masterclasses voor deelnemers uit profit én non-profit organisaties. Op dinsdag verzorgt Peter Senge een masterclass gericht op succesvolle en duurzame **organisatieontwikkeling** in de 21e eeuw. Op vrijdag verzorgt Daniel Kim een masterclass **systeemdenken**. U bent uiteraard ook vrij om deel te nemen aan deze masterclasses waarvoor een speciale brochure beschikbaar is. U kunt hiervoor terecht op onze website www.duurzaamleren.org en www.deelnameregistratie.nl.

Voor de onderwijsconferentie op de woensdag en de donderdag kunt u inschrijven voor één dag of voor beide dagen. In de omgeving van het Beatrixtheater zijn voldoende overnachtingsmogelijkheden.

Het programma voor de onderwijsconferentie ziet er als volgt uit.

woensdag 14 februari 2007

08.30 uur : ontvangst en registratie

09.30 uur : opening door de voorzitter van de Stichting Duurzaam Leren, Tijn Nuyens

09.45 uur : inleiding door Luc Stevens

10.00 uur : plenaire sessie met Peter Senge: 'Seeing from the whole, seeing from the heart'

11.15 uur : verplaatsen naar de workshops

11.45 uur : workshopronde 1

13.00 uur : lunch en informatiemarkt

14.00 uur : plenaire sessie met Daniel Kim: 'A declaration of interdependence'

15.15 uur : pauze; mogelijkheid om de boekenstand te bezoeken

16.00 uur : Forum onder leiding van Linda Booth Sweeney

Met Michael Fullan, Peter Senge en Daniel Kim

Thema: de relatie tussen systeemdenken en duurzame schoolontwikkeling

17.15 uur : einde van de eerste conferentiedag

Na afloop van deze conferentiedag is er gelegenheid voor een informele ontmoeting onder genot van een drankje.

18.00 uur : diner (meer informatie verderop in deze brochure).

20.00 uur : aanvang musical 'The Wiz' (meer informatie verderop in deze brochure).

donderdag 15 februari 2007

08.30 uur : ontvangst en registratie

09.30 uur : opening door de voorzitter van de Stichting Duurzaam Leren, Tijn Nuyens

09.45 uur : inleiding door Luc Stevens

10.00 uur : plenaire sessie met Michael Fullan: 'System thinkers in action'

11.15 uur : verplaatsen naar de workshops

11.45 uur : workshopronde 2

13.00 uur : lunch en informatiemarkt

14.00 uur : workshopronde 3 (met onder meer de praktijkverhalen uit de scholen)

16.00 uur : einde workshopronde

16.30 uur : terugblik en verloting

17.00 uur : afsluiting van de conferentie

Na afloop van deze conferentiedag is er gelegenheid voor een informele ontmoeting onder genot van een drankje.

Kosten

De kosten voor deze conferentie bedragen:

€ 295,- per persoon bij aanmelding voor één dag (woensdag óf donderdag)

€ 475,- per persoon bij aanmelding voor beide dagen

In dit bedrag zijn de lunch, koffie en thee en de conferentiemap inbegrepen.

Bij inschrijving met een groep van 20 of meer geldt tot 1 november een korting van € 30,- per persoon. Neem, ingeval u van de kortingsmogelijkheid gebruik wilt maken, voorafgaand aan uw inschrijving contact op met de deelnameregistratie. Tel. 036-5331941 (10 – 12 uur) of e-mail duurzaamleren@deelnameregistratie.nl

Bij de plenaire sessies en bij het forum kunt u gebruik maken van simultaanvertaling in het Nederlands. De kosten daarvan bedragen € 40,- per persoon per dag.

De kosten van het diner op woensdagavond bedragen € 52,50 per persoon

Aanmelden

Aanmelding kan uitsluitend individueel online via www.deelnameregistratie.nl of www.duurzaamleren.org.

Inschrijvingen en workshopkeuzes worden behandeld op volgorde van binnenkomst.

Let op: de belangstelling voor deze conferentie is zeer groot, ook uit het buitenland. Vol is vol, wacht dus niet te lang.

U ontvangt van ons per omgaande een emailbevestiging van uw inschrijving. In de weken voorafgaand aan de conferentie ontvangt u een persoonlijk deelnamebewijs met vermelding van uw workshopindeling.

Uw aanmelding wordt definitief na ontvangst van uw betaling. We verzoeken u deze te voldoen door middel van de éénmalige machtiging.

Annulering/Verhinderung

Het is niet mogelijk om te annuleren. Indien u verhinderd bent, kunt u zich altijd laten vervangen. U geeft dan uw toegangsbewijs aan uw plaatsvervanger. U kunt geen aanspraak maken op restitutie van uw inschrijfgeld.

Voor wie is de conferentie bedoeld?

Allereerst voor iedereen die werkzaam is in het onderwijs. De inzichten en de werkvormen die tijdens deze conferentie aan bod komen, kunnen op het niveau van het bestuur, het samenwerkingsverband, de school als organisatie en in de klas gebruikt worden. Al deze vormen komen op de conferentie aan bod. Verder is de dag bedoeld voor bestuurders, opleidingsinstituten voor leraren en schoolleiders, voor schoolbegeleiders en voor iedereen die in duurzaamheid, in systeemdenken en in goed onderwijs geïnteresseerd is.

Wat u kunt doen om de persoonlijke opbrengst van deze conferentie te vergroten?

- U bezoekt de website www.duurzaamleren.org. U vindt daar achtergrondinformatie over duurzaam leren en u kunt er kennismaken met de organisatoren van deze conferentie. Ook vindt u er enkele artikelen om vooraf te lezen als u nog niet bekend bent met systeemdenken.
- Bespreek uw verwachtingen met enkele collega's binnen uw organisatie.
- Wissel uw verwachtingen uit tijdens het inloopmoment op de dag(en) van de conferentie.
- Zorg voor een gelegenheid kort na de conferentie om te reflecteren op de inhoud en de ervaringen die u heeft opgedaan. Praat er met collega's over.

Taal

De voertaal op deze conferentie is Nederlands. De plenaire sessies zijn in het Engels.

We bieden u de mogelijkheid om gebruik te maken van simultaanvertaling. Door de inzet van tolken en hoofdtelefoons kunt u de plenaire sessies en het forum volgen in het Nederlands. Dit geldt ook voor de workshop van Michael Fullan op donderdag. De meeste workshops zijn in het Nederlands, sommige in het Engels.

Overnachten

In de directe omgeving van het Beatrix Theater zijn diverse hotels in alle prijsklassen. U kunt een hotel boeken via de website www.hotels.nl.

Diner en musical 'The Wiz' op woensdagavond

Aan deelnemers bieden we de mogelijkheid om na afloop van de eerste conferentiedag gebruik te maken van een diner in het Beatrix Theater. Verder bestaat de mogelijkheid om op beide dagen na afloop van het programma in het Beatrixtheater de voorstelling van de musical The Wiz bij te wonen. Bij uw aanmelding kunt u kenbaar maken of u gebruik wilt maken van het diner. Een plaats voor de musical reserveert u via: www.topticketline.nl of 0900-3005000

Het Beatrix Theater

Het Beatrix Theater ligt pal naast het Centraal Station in Utrecht, tegenover het grote parkeerterrein van de Jaarbeurs. Deze locatie is zeer centraal gelegen en gemakkelijk bereikbaar per trein en per auto. Het theater biedt alle faciliteiten voor een geslaagde conferentie.

Informatiemarkt

Tijdens de conferentie zal een informatiemarkt worden ingericht met diverse boeken en andere materialen over schoolontwikkeling en systeemdenken. U vindt hier speciale conferentie-aanbiedingen. Houd u er rekening mee dat u hier alleen kunt kopen tegen contante betaling. U vindt er tevens meer informatie over de Stichting Duurzaam Leren.

Conferentiemap

Elke deelnemer ontvangt bij binnenkomst tegen inlevering van het deelnamebewijs een conferentiemap met alle relevante achtergrondinformatie.

Afsluiting van de conferentie

Aan het einde van de tweede dag is er een loterij. Onder de aanwezigen worden mooie prijzen verloot.

Meer informatie

Voor inhoudelijke informatie over duurzaam leren verwijzen we u naar www.duurzaamleren.org

Voor vragen over uw inschrijving kunt u contact opnemen met de deelnameregistratie, telefoon 036-5331941 (10.00 – 12.00 uur) of e-mail duurzaamleren@deelnameregistratie.nl.

De workshops

Tijdens deze conferentie kunt u kiezen uit een rijk aanbod aan workshops. Hieronder ziet u een overzicht met de workshopnummers met een korte toelichting en vermelding van de ronde(s) waarin ze zijn ingepland. Voor de uitgebreide beschrijvingen van deze workshops verwijzen we naar onze website: www.duurzaamleren.org of www.deelnameregistratie.nl.

- ronde 1 vindt plaats op 14 februari van 11.45 – 13.00 uur
- ronde 2 vindt plaats op 15 februari van 11.45 – 13.00 uur
- ronde 3 vindt plaats op 15 februari van 14.00 – 16.00 uur.

Bij uw inschrijving kunt u uw keuze kenbaar maken. Let u er wel op dat sommige workshops slechts op één dag verzorgd worden. Workshops die zijn volgeboekt kunnen niet meer worden toegewezen. De presentaties van de scholen vinden plaats op donderdagmiddag 15 februari.

Overzicht van de workshops

A. Workshops van Nederlandse en Amerikaanse inleiders

	Naam Workshopleider(s)	Titel workshop en korte toelichting	ronde 1 14 feb. 11.45	ronde 2 15 feb. 11.45	ronde 3 15 feb. 14.00
1.	Linda Booth Sweeney Harvard University	Growing natural systems intelligence Deelnemers leren op welke manier leerprocessen opnieuw ontworpen kunnen worden om de natuurlijke aanleg van kinderen voor systeemdenken daadwerkelijk te ontwikkelen.	X	X	X
2.	Tracy Benson/ Joan Yates Watersfoundation	Strategies for Building Systems Thinking Capacity U ervaart hoe kinderen van alle leeftijden kennis maakten met zaken als accumulatie, gedragspatroongrafieken, cyclisch denken, lange termijn effecten en andere.	X	X	X
3.	Mary Scheetz Watersfoundation	The habits of a system thinker Mary zal met u de denkgewoonten van een systeemdenker verkennen en hoe deze in velerlei situaties een rol spelen: in de klas, bij schoolontwikkeling, in werk en gezin en in de samenleving als geheel.	X	X	X
4.	Jaap Schaveling Nyenrode	Systeemdenken: ontdekken van organisatiepatronen Deze workshop maakt systeemdenken zeer toegankelijk en toepasbaar voor praktijkmensen en biedt concrete voorbeelden van de manier waarop u systeemdenken in de eigen school kunt toepassen.	X	X	
5.	Jan Willem v.d. Brandhof	Mindmapping Aan de orde komt recent hersenonderzoek, de mindmap techniek, mindmap toepassingen, voor- en nadelen van mindmaps.		X	X
6.	Dook Kopmels, RPCZ	Nieuwe ontwikkelingen rond meervoudige intelligentie In deze workshop maakt u kennis met de wijze waarop u met het toepassen van M.I. op een praktische manier systeemdenken kunt toepassen om te komen tot duurzame ontwikkeling in de klas.	X	X	
7.	Guus Geisen Natuurlijk Leren	Boeiend onderwijs in deze tijd In deze workshop leggen we de puzzelstukken van boeiend onderwijs in een mindmap bij elkaar en zien we de onderdelen en het samenhangende geheel.	X	X	
8.	Sonja de Lange Kirsten Bouman NTO/Effekt	Afstemmen op onderwijsbehoeften van kinderen In deze interactieve workshop krijgt u een overzicht van de manier waarop afstemming op een praktische manier gerealiseerd kan worden aan de hand van concrete praktijkvoorbeelden.	X		X
9.	Hans Leistra OBD Consent	Stocks and Flows (voorraad- en stroomdiagrammen) Tijdens de workshop kunt u ervaren wat 'Stocks and Flows' zijn en hoe ze werken. Tevens zal een aantal concrete voorbeelden uit de praktijk van het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs aan de orde komen.	X	X	
10.	Jan Bisschops Baco-opleidingen	Shape of change: een brug tussen theorie en het klaslokaal U gaat vooral zelf aan de slag in deze workshop, denkgewoonten worden ingebed in een voorbeeldles. De les wordt aan u gegeven, zodat u zelf ervaart wat het betekent om met systeemdenken aan de slag te gaan.	X	X	

	Naam Workshopleider(s)	Titel workshop en korte toelichting	ronde 1 14 feb. 11.45	ronde 2 15 feb. 11.45	ronde 3 15 feb. 14.00
11.	Wiel Botterweck SBO Het Palet Weert	Moreel leiderschap en systeemdenken Een praktijkverhaal van een duurzame persoonlijke ontwikkeling, naast een duurzame ontwikkeling op school, bestuur en regionaal niveau dat herkenning zal oproepen in de worsteling die zichtbaar wordt.	X	X	
12.	Peter Pijl NTO/Effekt	Bouwen aan relaties In deze praktische workshop verkennen we samen met u op welke wijze u kunt bouwen aan relaties om zo een duurzame bijdrage te leveren aan de gewenste verandering binnen uw organisatie	X		X
13.	Arsène Francot Natuurlijk Leren	Inzicht in veranderingsprocessen Aan de hand van een concreet voorbeeld uit de praktijk ervaart u hoe met behulp van M.I. leerkrachten en kinderen samen aan de slag gaan en zo succesvolle veranderingen in de klas tot stand brengen	X	X	
14.	Maaïke Kramer NTO/Effekt	Creëren van kennis We gaan op zoek naar interventies die een bijdrage kunnen leveren aan het delen van aanwezige kennis binnen uw team. Kennis delen en creëren wordt zo een krachtig middel om de gewenste verandering te realiseren	X	X	
15.	Luc Stevens NIVOZ	De leerling als full partner Een van de mogelijkheden om ons onderwijs duurzaam te veranderen is te leren zien dat kinderen en volwassenen thuis en in school full partners zijn, al is het in een asymmetrische verhouding.	X	X	
16.	Henny Peters Fred de Baas OBD Consent	De leider als coach Coachen is een krachtig middel dat het leren van leerkrachten kan stimuleren en ondersteunen. Daarom is coachen één van de belangrijkste taken van een leider in een lerende school.	X	X	X
17.	Michael Fullan University Toronto	Systeemdenker in actie Schoolleiders in deze tijd hebben vijf kerncompetenties nodig. Fullan beschrijft ze in zijn boek 'Leading in a culture of change' en gaat er dieper op in in deze workshop.			X
18.	Nico van der Meer NTO/Effekt	Werken aan en vanuit samenhang In scholen is het probleem meestal niet dat er geen verandering plaats vindt. Er is eerder sprake van gebrek aan samenhang tussen veel losstaande veranderingen die vaak tegelijkertijd worden aangepakt. Hoe realiseren we samenhang?	X	X	
19.	Jan Jutten Natuurlijk Leren	Leiding geven aan levende systemen Jan gaat in op het recente boek van Margareth Wheatly: 'Finding our way. Leadership in uncertain times'. Hoe leren we mensen en organisaties zien als organismen i.p.v. als machines die aangestuurd moeten worden?	X	X	
20.	Daniël Kim	Systeemdenken voor schoolleiders Volgens Fullan zijn schoolleiders 'system thinkers in action'. Maar wat betekent dat? Op welke wijze kan systeemdenken leiders helpen in het ontwikkelen van succesvolle organisaties?			X

B. Workshops van scholen (alleen op donderdagmiddag)

	School	Korte toelichting	ronde 1	ronde 2	ronde 3 15 feb. 14.00
21.	Graaf Huyn College Geleen	Een V.O. school, op weg naar 'Zin in Leren' Betrokkenheid als basis voor kwaliteit van proces en product.			X
22.	OBS Duizendpoot Geleen	Systeemdenken: kansen om met en van elkaar te leren in een complexe samenleving.			X
23.	SBO De Horst Echt	Een lerende organisatie op weg naar boeiend onderwijs.			X
24.	BS Amby Maastricht	Het grote geheel kunnen overzien en begrijpen. '...een zoektocht naar nieuwe vragen'			X
25.	OBS Stjadssjool Sittard	De Sjtadssjool verandert..... Alleen met systeemdenken bezig zijn, is geen systeemdenken!			X
26.	SBO Het Palet Weert	Hoe maak je als school het verschil uit voor je regio? Nieuwe ontwikkelingsperspectieven voor kinderen in een veranderende tijd.			X
27.	BS Beatrix Hoensbroek	De ontwikkeling van de Beatrixschool binnen een lerend samenwerkingsverband.			X

Een uitgebreide beschrijving van alle workshops en de mogelijkheid tot inschrijven vindt u op:

www.duurzaamlereen.org of www.deelnameregistratie.nl

duurzaam *leren*

***Bezoek voor meer informatie
en een kennismaking met de organisatoren
van deze conferentie:***

www.duurzaamleren.org

***Inschrijven
voor de conferenties
en de masterclasses:
www.deelnameregistratie.nl***